

Az eperjesi egyház könyvtára 1606-ban.¹

C

Az 1916-ik év nyarán Eperjes szabad királyi város levéltárának rendezése közben ráakadtam az eperjesi egyház könyvtárának 1606. július 18-án készült leltárára. A leltár átolvasása után első gondolatom az volt, hogy vajon a négyszáz esztendő előtti könyvtárból mi van meg ma. A könyvtár maradványait a kath. plébánia nagyértékű könyvtárában kerestem² és — sajnos — csak egyetlen egy munkát találtam meg, amely a könyvjegyzékben az „in folio” rész 34. száma alatt van megnevezve:

34. Summae Anthonini in 3 voluminibus. A plébániai könyvtárban No. 199. jelzet alatt meg van: „Pars summe 3-ia inclyti Antonini Florentini archiepiscopi sacre page interpres eximii accuratissime per Anthonium Koberger Nurenbergensem incolam his ereis figuris impressa, anno salutis MCCCCLXXXVI, mensis vero decembris kal. XVIII finit feliciter.” Kolofonnal ellátott ösnyomtatvány, amely nyilvánvalóan a régi egyházi könyvtárból származik és nem más, mint az 1606-iki jegyzék foliorovatában a 34. szám alatt említett munka. A könyv fatáblába van kötve, amely bőrrel van bevonva, rézsarkokkal és rézverettel ellátva, rézkapcsai elvesztek. A könyv eleje csonka. Két initiáléja barbárvilágban van vágra. Ami az 1606. évi könyvjegyzéket illeti, az a következő:

Index librorum ad ecclesiam Epperiensem pertinentium.
conscriptus anno 1606 die 18 Julii.

In folio.

1. Opera Augustini 10 tomorum
in 8 voluminibus.	4. M. Durandus in 4 libros sententiarum.
2. Opera Hieronymi 9 tomorum
in quinque voluminibus, ubi
deest 3 et 4 tomus.	5. Operum Philippi Melanthonis
4 volumina.
3. Opera Ambrosii 4 tomorum in
duobus voluminibus.	6. Josephus Flavius Historicus.
7. Wilhelmus de Occam.
8. Compendium philosophiae naturalis Thomae Aquinatis.

¹ Megjelent: MKSz 1918. 89—93.

² Kedves kötelességem e helyen méltóságos Zaborovszky Béla praelatus-plébános úrnak a könyvtár szíves megnyitásáért hálás köszönetet mondani.

9. Concilium Nicenum cum opusculis Thomae Aquinatis.
 10. Boëtius de consolatione philosophiae.
 11. Johannis Huss duo volumina.
 12. Thomi Martini Lutheri in 4 voluminibus.
 13. Historiae ecclesiasticae centenaria duodecim per Magdeburgenses collectae in 7 voluminibus.
 14. Operum Lutheri octo thomi Germanice, cum indice.
 15. Biblia Hebraica cum defectu.
 16. Erasmus Roterodamus in Novum Testamentum.
 17. Petrus Galatinus de arcanis catholicae veritatis.
 18. Adagia Erasmi.
 19. Concordantiae.
 20. Josephus Hebraicus per Monasterum redditus.
 21. Opera Lutheri ad annum 20 usque.
 22. Secunda pars Pantheologiae.
 23. Breviarium Strigoniense.
 24. Sermones Augustini.
 25. Dionysius et Theophilactus in epistolas Pauli.
 26. Abbatis de Judi sermones in 4 voluminibus.
 27. Gregorius Magnus in Jobum.
 28. Biblia Latina.
 29. Summa angelica.
 30. Sermones Bernhardi.
 31. Lombardica historia sive legenda.
 32. Epitome Augustini operum.
 33. Opera Ciceronis aliquot.
 34. Summae Anthonini in 3 voluminibus.
 35. Summa Azonis.¹
36. Liber manualis in Biblia.
 37. Lexicon Graecolatinum.
 38. Jus Canonicum.
 39. Decreta Patrum in 3 voluminibus.
 40. Quaestiones Thomae Aquinatis in voluminibus.
 41. Nicolaus Lyra in V.(etus) T.(es-tamentum) in 4 voluminibus.
 42. Cornucopiae Nicolai Peroti.
 43. Thesaurus de tempore.
 44. Chrisostomi duo volumina.
 45. Homiliae Chrisostomi in Genen.
 46. Bernhardus de festivitatibus Mariae.
 47. Eiclides Graece.
 48. Dionysius in 4 Euangelistas.
 49. Ropertus super libros sapientiae.
 50. Gabriel Biel in canones missae.
 51. Basilius magnus.
 52. Catalogus Sanctorum.
 53. Virgilius.
 54. Paulus Cortesius et Sauaranolla de veritate fidei.
 55. Institutiones Caluini.
 56. Isidorus de summo bono.
 57. Dictionarium trilingue.
 58. Archimedis opera geometrica.
 59. Jacobi Cigleri in Plinium annotationes.
 60. Tabulae Georgii Burbachii geographicae.
 61. Nicolaus Copernicus de revolutione orbium coelestium.
 62. Johannes Reichlinus de arte cabalistica.
 63. Johannes de Monte regio et Burbachius in Ptholomeum.
 64. Tabulae Alphonsi regis Hispaniae.

¹ Meg van Eperjes szabad kir. város könyvtárában.

65. S. Munsteri interpretatio in euangelium Matthei.
 66. Paulus Fagius in 5 libros Mosis.
 67. Summarium Anthonini in 4 et prima pars.
 68. Decretum Sixti.
 69. Liber 6 decretalium Bonifacii.
 70. Sermones Thesauri novi.
 71. Origenis tomus 1.
 72. Prima pars bibliorum Germanicorum Lutheri.
 73. Judicia Astrorum Albentrasii.

In quarto.

1. Lyra in Psalterium.
 2. Thesaurus Hebracus Pagnini.
 3. Ephemerides Stefflerii.
 4. Ambrosius Spira in sapientiae floribus.
 5. Guilhelmus super libros sententiarum.
 6. Opera Ciceronis.
 7. Manuale Romanae Ecclesiae.
 8. Boetius de consolatione philosophica.
 9. Conradi Licostenis elenchus scriptorum omnium.
 10. Tabulae Johannis Planchini.
 11. Institutiones imperiales.
 12. Speculum fatuorum.
 13. Boetii arithmeticata.
 14. Polygraphia Tritemii.
 15. Capitonis Institutiones hebreicae linguae.
 16. Quadragesimale Michaelis de Mediolano.
 17. Epitome Plutarchi.
 18. Theodori Gazae introductio graeca.
 19. Bartholomei Riccii apparatus latinae.
 20. Sermones Pomerii fratris.
 21. Summa angelica
 22. Rosarinni Bernhardini in duabus partibus.
 23. Titemius de scriptoribus ecclesiasticis.
 24. Prutenicae tabulae.
 25. Erasmi stultitiae encomion.
 26. Chrisostomi quaedam opuscula.
 27. Nicolai Peroti grammatica.
 28. Auslegung der Episteln Luthers.
 29. Erasmus de conscribendis epistolis.
 30. Albumasari Astronomia.
 31. Thesbites Eliae per Paulum Fagium.
 32. Peroti grammatica.
 33. Compendium schaerae mundi.
 34. Tabulae Johannis de regio monte.
 35. Virgilius.
 36. Cocleus contra Lutherum.
 37. Sphaera.
 38. Munsteri versio in Esaiam Hebraica.
 39. Dictionarium chaldaicum.
 40. Pauli Fagii in 4 cap. Gen. annos.
 41. Supputatio annorum mundi Lutheri.
 42. Galenus de tuenda sanitate.
 43. Joannes Tritemius de intelligentiis.
 44. Copernici tabulae schaericae.
 45. Robertus Holcot super 4 libri feritatem (?)
 46. Petri Hispani logica.

In octauo.

1. Lutherus in ecclesiastica.
2. Lutherus de libero arbitrio.
3. Diatribae Erasmi de libero arbitrio.
4. Ambrosius in epistolas Paulinas
5. Augustana confessio cum apolo-gia.
6. Georgius Maior in *i ad Corinthos*.
7. Agricola de formando studio.
8. Lambertus in Osiam Joelem et Amos.
9. Quintiliani Institutiones ora-torum.
10. Athanasius contra idolatriam gentium.
11. Petri Lombardi libri 4 senten-tiarum.
12. Bibliorum graecolatinorum duea partes.
13. Dictionarium HebraicumMun-steri.
14. Rupertus de victoria verbi.
15. Grammatica hebraea Eliae Levitae.
16. Petri Lamberti in 4 minores Prophetas.
17. Philippi Melanthoni in Matheum.
18. Physica Philippi Melantoni.
19. Dialectica Philippi Melanchtoni.
20. Sphaera Johannis de Sacro-busto.
21. Johannis Pici philosophia et Jacobi Fabri arithmeticata.
22. Ptholomei geographia.
23. Vrbanus Regius in Psalmum 8.
- 24.¹ Aristotelis ethica graece et latine.
25. Propositiones Lutheri Tezelio oppositae.
26. Eberi Calendarium.
27. Hadrianus de modo latine lo-quendi.
28. Oecolampadii graeca gramma-tica.
29. Erasmi dialogus de pronuncia-tione.
30. Aristotelis rhetorica.
31. Examen Philippi Melanchtoni.
32. Grammatica Diomedis.
33. Dialectica Perionii.
34. Hebrea grammatica Stankari.
35. Philippus in epistolam ad Rom. Col.
36. Weltkirchii physica.
37. Pfeffingerius contra traditio-nem.
38. Aristoteles de republica.
39. Aristoteles de mundo et Lu-canus.
40. Expositio decalogi per Corvi-num.
41. Joannis Vlrici de rebus anti-quis et Flaccius de vocabula fidei.
42. Johannes And de regulis juris.
43. Ethica Philippi Melanthoni.
44. Fabricii elegantiae.
45. Georgii Maioris rhetorica.
46. Lutherus in Jonam Habacuc et Oseam.
47. Hermanni elucidarius poeticus.
48. Philippus Melanchton in libros politicos Aristotelis et Erasmi L. Comm.
49. Eobanus in libros Georgico-rum.
50. Psalterium latinum in 16.

¹ Az eredetiben a számozás hibásan 24 helyett 34-re ugrik.

§ 1. Psalterium hebraeum in 16.	§ 3. Haymo in epistolas Pauli.
§ 2. Joannes Danantria de articulis	§ 4. Petrus de Alaico in litteras sententiarum.
fidei.

Kivül más, de XVII. századi írással: Catalogus librorum *civitatis Epperies*. Ez nyilván tévedés, mert aki az index belső címét alaposan megtékinti, ilyent kívül tájékoztatásul nem íthat a jegyzékre.

A jegyzék három összefűzött papirlapra, hosszukás alakban van írva, s dátuma (1608. július 18.) alatt megtalálható Eperjes város levéltárában.

Az eperjesi egyház könyvtárában tehát 1606-ban összesen 175 munka volt,¹ természetesen ennél sokkal több kötetben, ebből 73 munka ívrét, 46 munka negyedrét és 54 (a jegyzékben hibásan: 64) munka nyolcadrét, illetve az 54 nyolcadrét közül kettő voltaképen tizenhatodrét volt.

A munkák korát, nyomtatási évét a jegyzék — sajnos — nem részletezi.

A könyvek legnagyobb része theologiai tartalmú, másodsorban bölcsészeti, azután kisebb-nagyobb számú munkával képviselve van a történelem, csillagászat, jogtudomány, földrajz, mennyiséges- és mértan, a klasszikusok, szótárak, nyelvtanok, orvostudomány.

A munkák túlnyomóan latin nyelvűek, azután görög, német, héber nyelvűek is vannak, magyar azonban egyetlen egy sincs köztük.

¹ Több tehát mint majdnem ugyanekkor (1604-ben) a cassai Szent Erzsébet székesegyház könyvtárában, ahol csak 160 kézirat és könyv volt. Ld. Illésy: A cassai Szent Erzsébet székesegyház könyvtáranak jegyzéke 1604-ből. — Magyar Könyvszemle 1890. évf. 23—28. lap.